

Biuletyn informacyjny Krajowego Systemu Usług / czerwiec 2010

KRAJOWY SYSTEM USŁUG

Krajowy System Usług (KSU) służy rozwojowi przedsiębiorczości poprzez zapewnienie usług na najwyższym poziomie, interweniując w obszarach, w których mechanizmy rynkowe nie są jeszcze wystarczająco rozwinięte. Usługi KSU skierowane są do przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą. Obecnie ośrodki KSU świadczą następujące usługi systemowe: informacyjne (Punkty Konsultacyjne, PK), doradcze - proinnowacyjne (Krajowa Sieć Innowacji, KSI) i finansowe (fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeniowe).

Punkty Konsultacyjne KSU udzielają informacji o administracyjno-prawnych aspektach prowadzenia działalności gospodarczej, zasadach i warunkach korzystania z programów pomocy publicznej i innych zewnętrznych źródeł finansowania działalności gospodarczej oraz możliwościach i zasadach korzystania z usług specjalistycznych Systemu, np.: szkoleń, doradztwa, uzyskania pożyczek i poręczeń. Ośrodki Krajowej Sieci Innowacji KSU świadczą usługi doradcze w zakresie innowacji, tj. współpracują z przedsiębiorcami od etapu przeprowadzenia audytu technologicznego do kompleksowej obsługi pełnego procesu transferu technologii, zajmują się również pomocą powdrożeniową. Fundusze pożyczkowe należące do KSU oferują możliwość finansowania działalności inwestycyjnej, obrotowej oraz początkowego etapu rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorców z regionu, na którym dany fundusz działa. O pożyczki mogą starać się ci przedsiębiorcy, którzy nie mogą skorzystać z tradycyjnego finansowania bankowego lub mają ograniczony do niego dostęp. Natomiast fundusze poręczeniowe oferują mikro, małym i średnim przedsiębiorcom poręczenia pożyczek, kredytów oraz wadium przetargowych. Poręczenie jest prawną formą zabezpieczenia zaciąganego kredytu i stanowi zobowiązanie osoby fizycznej lub prawnej do jego spłaty wraz z odsetkami, jeżeli kredytobiorca nie spłaci go w terminie.

Przez cały okres swojej działalności KSU rozszerza zakres swoich usług, dostosowując się do potrzeb rynku i odbiorców. 25 maja br. zakończono nabór wniosków w ramach konkursu „Testowanie i wdrożenie usługi pilotażowej – doradztwo w zakresie optymalizacji kosztów prowadzenia działalności dla małych i średnich przedsiębiorstw. Od lipca br. usługi te są już dostępne dla przedsiębiorców (więcej informacji w niniejszym Biuletynie). Ponadto trwają prace nad przygotowaniem nowej usługi pilotażowej w obszarze ochrony środowiska – ogłoszenie konkursu zaplanowane zostało na IV kwartał br.

Zasady rejestracji w KSU określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie KSU. Zgodnie ze *Strategią rozwoju Krajowego Systemu Usług dla MSP*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości pozyskuje środki na dofinansowanie procesu świadczenia usług systemowych oraz na podnoszenie kwalifikacji osób świadczących te usługi, zapewnia pomoc doradczą i ekspercką dla ośrodków KSU, organizuje działania informacyjno-promocyjne na rzecz KSU i zapewnia finansowanie audytów i monitoringu potwierdzających jakość.

W czerwcu 2010 r. Punkty Konsultacyjne KSU obsłużyły

5

1

4

7

osób

Od 1 września 2008 r. z usług Punktów Konsultacyjnych KSU skorzystało łącznie

1

0

3

4

5

1

osób

SPOTKALI SIĘ konsultanci i koordynatorzy Punktów Konsultacyjnych KSU oraz przedstawiciele Urzędów Marszałkowskich

Spotkanie informacyjne przedstawicieli Urzędów Marszałkowskich oraz konsultantów i koordynatorów sieci Punktów Konsultacyjnych KSU i Punktów Informacyjnych o Funduszach Europejskich odbyło się w dniach 12 i 13 lipca 2010 r. w Jachrance k. Warszawy. W spotkaniu uczestniczyło 166 osób, w tym: konsultanci KSU świadczący usługi systemowe: informacyjne (Punkty Konsultacyjne KSU), doradcze proinnowacyjne (Krajowa Sieć Innowacji KSU), finansowe (pożyczki i poręczenia), przedstawiciele Urzędów Marszałkowskich z województw: dolnośląskiego, lubuskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego, łódzkiego, mazowieckiego, lubelskiego, kujawsko-pomorskiego, małopolskiego, podlaskiego i zachodniopomorskiego, konsultanci i koordynatorzy sieci PI FE (z Głównych Punktów Informacyjnych) reprezentanci Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz organizatorzy z Zespołu Instytucjonalnego Systemu Wsparcia w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Spotkanie było poświęcone tematyce współpracy regionalnej w zakresie świadczenia usług dla rozwoju przedsiębiorczości, podsumowaniu dotychczasowych działań oraz planowaniu możliwych kierunków i obszarów rozwoju współpracy. Podczas spotkania poruszano następujące tematy:

- współpraca regionalna w zakresie wymiany informacji oraz koordynacji promocji;
- dobre praktyki we współpracy regionalnej – przykłady z województwa łódzkiego;
- podsumowanie wyników badania dotyczącego Punktów Konsultacyjnych KSU;
- przesłanki do prowadzenia i rozwijania współpracy regionalnej oraz perspektywy funkcjonowania sieci informacyjnych w regionach;
- prowadzenie usług informacyjnych i działań promocyjnych w regionach, z którymi PARP nie sformalizowała współpracy (w formie porozumienia ramowego) – informacja z województw: dolnośląskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego;
- podsumowanie wyników badania dotyczącego inicjatyw promujących postawy przedsiębiorcze i wspierających rozwój przedsiębiorczości;
- działania Rady PK KSU we współpracy z ZISW (PARP) na rzecz rozwoju systemu usług informacyjnych PK KSU poprzez stymulowanie współpracy na poziomie regionalnym i ponadregionalnym;
- założenia do nowego projektu świadczenia usług przez PK KSU.

Spotkanie informacyjne zostało bardzo wysoko ocenione przez uczestników, w szczególności przez przedstawicieli sieci Punktów Informacyjnych o Funduszach Europejskich, dla których Punkty Konsultacyjne KSU stają się ważnym partnerem w obszarze zapewnienia i wymiany informacji oraz promowania wśród beneficjentów wsparcia możliwości, jakie niosą ze sobą środki publiczne.

Przedstawiciele PK KSU przy Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego i Urzędu Marszałkowskiego Woj. Łódzkiego podzielili się dobrymi praktykami we współpracy regionalnej w woj. łódzkim

Dyskusje przenosiły się również w kuluary

Przedstawiciele woj. zachodniopomorskiego, wielkopolskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego i dolnośląskiego podzielili się informacjami nt. prowadzenia usług informacyjnych oraz działań promocyjnych w swoich regionach

Wnioski i opinie zgłaszane przez uczestników spotkania potwierdziły potrzebę dalszego rozwoju współpracy w regionach, ale też pomiędzy nimi. Wskazały zasadność i możliwości koordynacji działań w zakresie wymiany informacji i promocji, podejmowanych przez Zespół Instytucjonalnego Systemu Wsparcia w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Urzędy Marszałkowskie i Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. W przypadku dziesięciu regionów, umożliwiają to porozumienia ramowe o współpracy, zawarte pomiędzy PARP i Samorządami Województw. Kolejne regiony zadeklarowały chęć rozwijania takiej współpracy, zarówno w ww. sformalizowany sposób, jak i w oparciu o nawiązywane kontakty osobiste.

Prezentowane wyniki badania jakości usług i klientów PK KSU podsumowują m.in. zadowolenie klientów ze świadczonych usług (81% ocen pozytywnych), potwierdzają chęci klientów do kontynuowania korzystania z usług (90% ocen pozytywnych) oraz pokazują jak istotny wpływ mają usługi na decyzje biznesowe przedsiębiorców (68%) i na zakładanie firm przez osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą (20%). Takie badania są także źródłem wiedzy o potrzebach klientów, na podstawie których planowane są modyfikacje założeń do kolejnych projektów w zakresie zapewniania dostępu dla przedsiębiorców i starterów do usług o określonej jakości, formie świadczenia i oczekiwanym przez nich zakresie tematycznym. Inne badania, potrzeb dotyczących inicjatyw promujących postawy przedsiębiorcze i wspierających rozwój przedsiębiorczości, są źródłem wiedzy o najlepszych praktykach, które będzie można upowszechnić na poziomie ponadregionalnym lub krajowym, dzięki zaplanowanemu funduszowi grantów. Wymiana doświadczeń i współpraca partnerów (IOB, samorząd, reprezentacja odbiorców działań) posłużą tu do opracowania i wdrożenia instrumentów o określonych standardach jakościowych, rozszerzenia oferty usług wspierających rozwój przedsiębiorczości i promujących postawy przedsiębiorcze wśród określonych grup docelowych.

Dla uczestników spotkania jego ważnym aspektem było zapoznanie się, nie tylko z możliwościami jakie daje współpraca wszystkich zaangażowanych partnerów na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym w zakresie wymiany doświadczeń przy realizacji usług, zwłaszcza informacyjnych, ale także nawiązanie bezpośrednich relacji, które będą owocowały lepszymi kontaktami zawodowymi, w tym np. przy kierowaniu klientów po pomoc do właściwych drzwi.

Dla organizatorów spotkania jego ważnym efektem było stworzenie i praktyczne wykorzystanie kolejnej możliwości, forum do sygnalizowania potrzeb i problemów oraz wymiany opinii i informacji z przedstawicielami organizacji, na rzecz których ZISW (PARP) prowadzi od lat działania wspierające je organizacyjnie i merytorycznie.

Współpraca regionalna – przykłady wspólnych działań PK KSU i UM z regionów

W woj. mazowieckim:

- konsultanci PK KSU mogą korzystać ze specjalnego adresu e-mail oraz numeru telefonu, pod którym mogą zasięgać informacji oraz konsultować się ze specjalistami Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych nt. działań skierowanych do przedsiębiorców w ramach RPO WM 2007-2013 oraz komponentu regionalnego POKL;
- Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Centralny Punkt Kontaktowy MJWPU oraz Regionalny PK KSU będą wzajemnie się informowały o podejmowanych akcjach promocyjnych, konferencjach, szkoleniach, konkursach oraz innych spotkaniach dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą;
- RPK będzie dwa razy w miesiącu aktualizować podstronę regionalną KSU na podstawie informacji przesłanych od partnerów regionalnych o ważnych wydarzeniach na Mazowszu skierowanych do przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą;
- CPK MJWPU w razie możliwości będzie przysyłał Punktem Konsultacyjnym KSU publikacje nt. RPO WM 2007-2013 oraz komponentu regionalnego POKL;
- udział konsultantów/specjalistów MJWPU jako prelegentów w wydarzeniach skierowanych do przedsiębiorców organizowanych przez Fundację MSP (np.: XVI Ogólnopolskie Forum Gospodarcze MSP 4 listopada 2010 r. W ramach Forum przygotowanie wspólnego stoiska informacyjnego dla przedsiębiorców nt. dofinansowania unijnego);
- Udział konsultantów sieci PK KSU w inicjatywach skierowanych do przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą organizowanych przez MJWPU oraz UM WM.

W woj. lubuskim:

- 29 lipca br. w Gorzowie Wlkp. oraz 17 sierpnia br. w Zielonej Górze, przeprowadzone zostaną szkolenia nt. zasad wdrażania działania 8.1 PO IG oraz przedstawienia metodologii tworzenia wniosku aplikacyjnego. Informacja przedstawiona zostanie przez konsultanta RPK podczas spotkań organizowanych przez Punkt Informacyjny o Funduszach Europejskich Urzędu Marszałkowskiego;
- przedstawiciele UM będą zaproszeni na spotkanie regionalne sieci PK KSU, podczas którego poruszone zostaną kwestie wzajemnej współpracy oraz przepływu informacji, w tym planowanych wspólnie działaniach promocyjnych;
- w ostatnim kwartale 2010 r. zostanie zorganizowana przez RPK sesja informacyjna dla konsultantów PK KSU, na którą zaproszeni zostaną przedstawiciele poszczególnych Departamentów UM;
- informacje o organizowanych spotkaniach dla mikroprzedsiębiorców przez Departament Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego UM będą regularnie zamieszczane na stronie internetowej ARR: www.region.zgora.pl oraz na stronie sieci PK KSU: www.lpk.lubuskie.pl;
- we wrześniu 2010 r. odbędzie się Forum Funduszy Europejskich organizowane przez Departament LRPO UM - razem z Punktem Informacyjnym UM konsultanci PK KSU będą promować sieć PK KSU na wspólnym stoisku;
- we wrześniu 2010 r. odbędzie się Lubuskie Forum Gospodarcze organizowane przez OPZL, razem z PI UM konsultanci PK KSU będą promować sieć PK na wspólnym stoisku;
- Dni Zielonej Góry - Winobranie 2010 - będzie odbywało się we wrześniu 2010 r. – razem z PI UM konsultanci PK KSU będą promować sieć PK na wspólnym stoisku;
- koordynator oraz konsultanci RPK KSU będą nadal współpracować z Wydziałem Informacji i Promocji Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego oraz Głównym Punktem Informacyjnym o Funduszach UE przy Urzędzie Marszałkowskim, gdzie regularnie wymieniać się będą najważniejszymi informacjami oraz materiałami promocyjnymi;
- na bieżąco będzie aktualizowana formatka o aktualnościach i wydarzeniach w regionie.

W woj. warmińsko-mazurskim:

- W II półroczu 2010 r. zaplanowane zostało pierwsze wspólne spotkanie wszystkich sieci w regionie. Będzie to spotkanie robocze, podczas którego wypracowane zostaną zasady i obszary współpracy.

W woj. małopolskim zaplanowano:

- prowadzenie wspólnego Punktu Konsultacyjnego przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości i Małopolską Agencję Rozwoju Regionalnego – wymiana informacji, publikacji, doświadczeń;
- wymianę publikacji, newsletterów, materiałów informacyjnych pomiędzy Małopolskim Centrum Przedsiębiorczości, PK KSU i Punktami Informacyjnymi Funduszy Europejskich w Małopolsce (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego);
- współpracę Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego i Małopolskiej Agencji Rozwoju Regionalnego (podział zadań i finansowania) przy organizacji warsztatów dla gmin i starostw, dotyczących obowiązujących procedur oraz przepisów prawa w zakresie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, które odbędą się 2 i 3 sierpnia oraz 1, 2 i 3 września 2010. Warsztaty poprowadzi ekspert w zakresie oceny oddziaływania na środowisko. Szkolenie ma na celu standaryzację podejścia osób zaangażowanych w przygotowywanie dokumentów decydujących o zgodności inwestycji realizowanych na terenie województwa małopolskiego z prawem środowiskowym. W przyszłości, przeprowadzone warsztaty powinny mieć wpływ na ułatwienie beneficjentom programów operacyjnych m.in. Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego i Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, kompletowania dokumentów środowiskowych w celu aplikowania o dotację;
- udział Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości w piknikach europejskich organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego – informowanie o funduszach europejskich w województwie i instytucjach zajmujących się wdrażaniem poszczególnych działań; dystrybucja publikacji o dostępnych programach operacyjnych (MRPO, POKL, POIG itp.);
- spotkanie warsztatowe dla przedstawicieli PK KSU, Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich województwa małopolskiego oraz przedstawicieli Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (organizator: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego).

W woj. kujawsko-pomorskim zaplanowano:

- Umieszczenie na stronach internetowych dotyczących PK KSU i PI danych teleadresowych współpracującej sieci;
- Druk i kolportaż wspólnych ulotek informacyjnych sieci PK KSU i PI;
- Spotkanie informacyjne dla konsultantów obu sieci z ekspertami RPO i PO IG;
- Konferencję koordynacyjną dla konsultantów obu sieci oraz przedstawicieli WUP-u, PUP zajmujących się funduszami unijnymi;
- Konferencję otwartą dla przedsiębiorców i osób zamierzających otworzyć działalność gospodarczą oraz IOB, JST.

FUNDUSZE PORĘCZENIOWE

- badamy i podnosimy kompetencje pracowników

W ramach projektu „Usługi szkoleniowe dla konsultantów funduszy poręczeniowych” w okresie VI-VII br. zostało przeprowadzone **badanie luk kompetencyjnych konsultantów świadczących usługi finansowe w zakresie udzielania poręczeń**, w którym wzięło udział 104 konsultantów z 25 funduszy poręczeniowych (stan na 10 VII 2010). Badanie kompetencji w zasadzie trwa nadal, co jest związane z brakiem informacji zwrotnych od części funduszy oraz wprowadzaniem do projektu nowych funduszy poręczeniowych na podstawie zawarcia porozumienia o współpracy (fundusz może wziąć udział w projekcie pod warunkiem podpisania z PARP porozumienia o współpracy).

Do wszystkich funduszy uczestniczących w projekcie zostały wysłane prośby o przekazanie kontaktów telefonicznych do pracowników danego funduszu i kontaktu mailowego osoby zarządzającej funduszem. Po uzyskaniu tych informacji z pracownikami funduszu były przeprowadzane wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo CATI (Computer Assisted Telephone Interviews), które dotyczyły:

- znaczenia danego obszaru wiedzy i umiejętności (sformułowanego w znacznym stopniu, po wprowadzeniu niewielkich modyfikacji, w oparciu o tzw. matrycę kompetencji konsultanta funduszu poręczeń kredytowych) w codziennej pracy danej osoby;
- samooceny danej osoby pod względem posiadanych kompetencji w danym obszarze wiedzy i umiejętności (samoocena dokonywana jest w skali od 1 do 5).

Równoległe do badania CATI było realizowane badanie ankietami internetowymi CAWI (Computer Assisted Web Interviews). Badanie to było skierowane do osób zarządzających funduszami i dotyczyło oceny ich pracowników pod kątem posiadanych kompetencji, jak również znaczenia danego obszaru wiedzy i umiejętności w codziennej pracy. Ostateczna ocena skali luki kompetencyjnej była złożeniem dwóch ocen luki dla danej osoby: samooceny konsultanta oraz dokonywanej przez zarządzającego funduszem oceny każdego ze swoich pracowników.

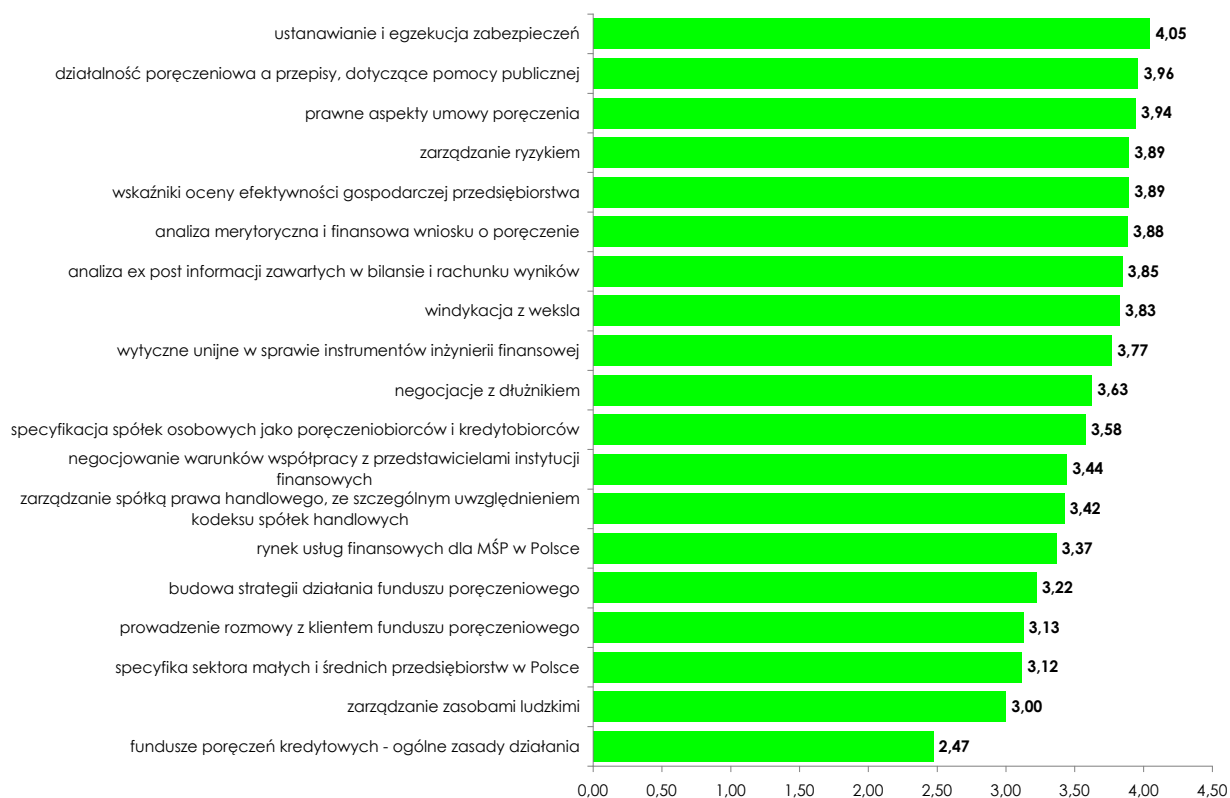
Badanie pozwoli na weryfikację założeń koncepcji rozwoju kompetencji funduszy poręczeniowych, wprowadzenie zmian, a także aktualizacji na podstawie informacji zebranych podczas badania na temat potrzeby danej kompetencji oraz jej poziomu w realizacji usługi finansowej-poręczenia. Badanie, w celu uzyskania danych porównywalnych, wprowadziło metodę uśrednienia danych oraz wzór na lukę kompetencyjną, dlatego należy pamiętać o ograniczeniach, jakie niesie taki sposób analizy. Z tego punktu widzenia znacznie bardziej użyteczne były analizy dla poszczególnych pracowników. W niektórych obszarach można zauważyć wyraźne luki dla istotnej grupy pracowników, dla których bardzo przydatne może się okazać dane szkolenie. Jednocześnie na poziomie analizy średniej luka kompetencyjna dla takiej grupy pracowników może pozostawać prawie całkowicie niewidoczna.

W największym stopniu luka kompetencyjna dotyczy dwóch grup obszarów: analizy wniosku o poręczenie (analiza finansowa, diagnoza i analiza projektu biznesowego, analiza merytoryczna wniosku, przygotowanie raportu z oceny wniosku) oraz kwestii związanych z wypłatą poręczenia i jego późniejszą windykacją (windykacja kwoty udzielonego poręczenia, wypłata poręczenia na rzecz instytucji finansującej, przyjęcie zabezpieczenia udzielonego poręczenia, wezwanie klienta do zapłaty). Stosunkowo wysoko lokuje się też obsługa komputera, czy też obszar związany z umiejętnościami miękkimi (umiejętność prezentacji, umiejętność efektywnej komunikacji, prowadzenie negocjacji biznesowych).

Wykonawca przeprowadzający badanie wskazywał, iż mimo znacznego zainteresowania przedstawicieli funduszy udziałem w projekcie, pojawiły się trudności w umawianiu się na wywiady CATI i CAWI. W przypadku niektórych funduszy niezbędne były działania przypominające i ścisłe monitorowanie działań. Te trudności wynikają po części ze złożoności zaproponowanego badania oraz z okresu urlopowego.

Poniższe wyniki przedstawiają odpowiedzi, dotyczące preferowanych przez badanych szkoleń (w tym przypadku są to wyłącznie odpowiedzi konsultantów). Odpowiedzi były udzielane zgodnie ze skalą od 1 (brak zainteresowanie danym szkoleniem) do 5 szkolenie mające kluczowy charakter.

Szkolenia preferowane przez badanych konsultantów

Stan na 10.07.2010 r.

Badanie potwierdziło daleko idącą zbieżność pomiędzy oceną luki kompetencyjnej i preferencjami szkoleniowymi konsultantów. Z pewnymi wyjątkami (dotyczącymi specyficznych, niszowych obszarów, w niewielkim stopniu uwzględnionych w macierzy kompetencji) najbardziej pożądane są dwa rodzaje szkoleń: dotyczące kwestii zabezpieczeń (ustanawianie i egzekucja zabezpieczeń, prawne aspekty umowy poręczenia, windykacja z weksla) oraz szkolenia związane z oceną wniosku o poręczenie (wskaźniki oceny efektywności gospodarczej przedsiębiorstwa, analiza merytoryczna i finansowa wniosku o poręczenie), analiza ex post informacji zawartych w bilansie i rachunku wyników. Warto zwrócić również uwagę na kilka specyficznych szkoleń, lokujących się wysoko w zestawieniu preferencji szkoleniowych. Są to przede wszystkim: szkolenia dotyczące pomocy publicznej (ważny temat w związku z rozpoczęciem realizacji projektów przez fundusze poręczeniowe w ramach regionalnych programów operacyjnych); szkolenie z zarządzania ryzykiem. Tematyka zarządzania ryzykiem jest istotna w praktyce dla pracowników każdej instytucji finansowej, a w przypadku funduszy poręczeniowych ma szczególne znaczenie, ponieważ ich działalność jest częściowo zbliżona do działalności instytucji ubezpieczeniowych związanych z ryzykiem jako kategorią centralną. Proces analizy kompetencji i określenia potrzeb szkoleniowych wpłynie pozytywnie w perspektywie krótko i długo falowej na rozwój i wzmocnienie kompetencji konsultantów funduszy poręczeniowych. W krótkim okresie pozwoli na adresowanie sprofilowanych, dostosowanych do potrzeb i poziomu wiedzy konsultantów szkoleń zarówno w obszarze specjalistycznej wiedzy oraz ogólnej wiedzy i umiejętności związanych z realizacją usługi finansowych - poręczeniowej. Obecnie realizowany pilotażowy projekt szkoleniowy daje możliwość sprawdzenia założeń projektu, zakładanych działań oraz metodyki przeprowadzenia analizy luk kompetencyjnych. W dalszej perspektywie zostanie przygotowany kompleksowy projekt szkoleniowo - doradczo-informacyjny, a przeprowadzona analiza luk kompetencyjnych pozwoli na zaplanowanie dalszych szczegółowych, sprofilowanych działań rozwojowych

POWODZIANOM - preferencyjne pożyczki na odbudowę przedsiębiorstw

Wywiad z p. Maciejem Kopytkiem – Prezesem Fundacji Rozwoju Regionu Rabka – na temat działań publicznych podejmowanych w związku ze wspieraniem przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi z maja i czerwca 2010 r., przy wykorzystaniu preferencyjnych pożyczek.

-Czy w związku z tegorocznymi powodziami, z Fundacją Rozwoju Regionu Rabka prowadzącą fundusz pożyczkowy, kontaktują się przedsiębiorcy poszukujący źródeł finansowania, które mogliby przeznaczyć na odbudowę utraconego majątku gospodarczego?

[MK] Rzeczywiście, odbieramy wiele telefonów, w których przedsiębiorcy starają się dowiedzieć, czy istnieją jakieś specjalne fundusze na usuwanie skutków powodzi. Zainteresowanie to bierze się stąd, że ostatnio pojawiają się informacje, że dostępne będą specjalne środki rządowe, przeznaczone dla przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi, a z drugiej strony Zarząd Województwa Małopolskiego podjął decyzję o utworzeniu specjalnego funduszu na usuwanie skutków powodzi, finansowanego w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Jednak, ogólnie mówiąc, na dzień dzisiejszy działania te pozostają propozycjami, są to raczej pewne deklaracje. My ze swej strony bardzo cieszymy się, że działania te są planowane i że toczą się odpowiednie przygotowywania, ale w tej chwili nie mamy jeszcze precyzyjnych informacji, kiedy i jakie wsparcie dla firm będzie dostępne.

-Na czym właściwie polegają problemy dotyczące ustalenia terminów i zakresu ewentualnego wsparcia dla przedsiębiorców w formie pożyczek preferencyjnych?

[MK] Obecnie przygotowywana jest ustawa, dotycząca wspierania przedsiębiorców w związku ze skutkami klęsk żywiołowych. W projekcie ustawy przewiduje się, że fundusze pożyczkowe będą mogły starać się o uruchomienie na ich rzecz specjalnych linii pożyczkowych, a następnie w oparciu o nie, będą udostępniać pożyczki o charakterze preferencyjnym. Liczę, że ustawa ta zostanie szybko uchwalona, musimy bowiem pamiętać, że powódź miała miejsce w maju i czerwcu, a teraz mamy już koniec lipca. Z kolei, jeśli chodzi o program Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, to najprawdopodobniej ruszy on jesienią bieżącego roku. Przy czym, należy pamiętać, iż zgodnie z obowiązującymi regulacjami, dotyczącymi regionalnych programów operacyjnych, za kwalifikowane mogą być uznane jedynie wydatki poniesione po złożeniu wniosku o pożyczkę. Będzie to zatem instrument raczej dla tych, którzy powódź przetrwali i poszukują jakiś, dodatkowych źródeł finansowania dalszego swojego rozwoju, właśnie np. w oparciu o częściowo umarzalne pożyczki. Tak więc, problemy, które obecnie napotykamy wynikają głównie z czasu, niezbędnego na uruchomienie wsparcia lub też z istnienia szczegółowych regulacji dotyczących źródeł finansowania wsparcia, nie do końca dostosowanych do specyfiki szczególnej sytuacji, jaką tworzą skutki wystąpienia klęski żywiołowej.

-Czy reprezentowana przez Pana Fundacja może uruchomić jakiś produkt pożyczkowy z własnych środków, z przeznaczeniem dla firm dotkniętych powodzią?

[MK] Prowadzona już od wielu lat przez Fundację Rozwoju Regionu Rabka działalność pożyczkowa przeznaczona jest dla wszystkich mikro, małych i średnich przedsiębiorców. Trzeba jednak pamiętać, że działamy w oparciu o kapitały pozyskiwane ze środków unijnych, których wykorzystywanie musi odpowiadać określonym regułom. Przykładowo, nie możemy udzielać pożyczek przedsiębiorcom znajdującym się w tzw. trudnej sytuacji. A z oczywistych powodów, to właśnie z takimi przedsiębiorcami mielibyśmy do czynienia projektując oczekiwany produkt pożyczkowy. Przedsiębiorca, który utracił majątek w skutek powodzi, co więcej, założmy, że w części był on kredytowany, w sposób naturalny znajduje się w trudnej sytuacji, która może prowadzić do jego upadłości. Na pewno będzie mieć on problemy z zabezpieczeniem nowego finansowania, a jego łączne zadłużenie, zakładając, że uzyskałby dodatkową pożyczkę, będzie poważne. Ciążący na nas wymóg analizy sytuacji przedsiębiorcy, zapewne da wynik negatywny. Być

może w niektórych przypadkach udałoby się zaoferować pożyczkę, jednak z uwagi na standing przedsiębiorcy i wynikający z niego stopień ryzyka, musiałaby być ona bardzo wysoko oprocentowana, a przedsiębiorcy dotknięci skutkami żywiołu, nie będą raczej zainteresowani tego rodzaju wsparciem. Z ich punktu widzenia trudno byłoby to nazwać wsparciem. Zatem, obowiązujące nas regulacje, dotyczące zasad angażowania kapitału, utrudniają zaoferowanie instrumentu, który odpowiadałby oczekiwaniom poszkodowanych. Dlatego, niezbędne są rozwiązania specjalne, takie jak te obecnie projektowane, odpowiadające problemom, którym chce się przeciwdziałać.

-Istnieją jednak doświadczenia z lat wcześniejszych, choćby z roku 2001, w którym również mieliśmy do czynienia z powodzią i kiedy to uruchomiano specjalne programy wsparcia pożyczkowego. Fundacja Rozwoju Regionu Rabka była w owym czasie jednym z funduszy udzielających tzw. pożyczek powodziowych. Czy nie można by jakoś skorzystać z tamtych doświadczeń?

[MK] Moim zdaniem, należałoby zrobić wszystko, aby odpowiednio skorzystać z doświadczeń zgromadzonych po powodzi z 2001 r. Trzeba pamiętać, że pierwsze rządowe mechanizmy wspierania przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi powstały już po powodzi z 1997 r. Kolejne mechanizmy wypracowano po powodzi z 2001 r. Szczególnie te ostatnie należy oceniać jako całkiem skuteczne i wydajne. Wynika to z doświadczeń naszej Fundacji, jako realizatora programu tzw. pożyczek powodziowych, skutecznie wdrożonego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości i nadzorowanego przez Ministerstwo Gospodarki. Sądzę, że opierając się na tych wcześniejszych mechanizmach, wprowadzając niezbędne korekty, można by szybko uruchomić oczekiwane wsparcie pożyczkowe. Obecnie projektowana ustawa o wspieraniu przedsiębiorców dotkniętych skutkami klęski żywiołowej stanowi nowe rozwiązanie. Patrząc na problem bardziej generalnie, specjalne instrumenty wsparcia powinny być przygotowywane wcześniej, na wypadek wystąpienia potrzeby ich zastosowania, właśnie w oparciu o zgromadzone doświadczenia. Byłoby dobrze, aby ustawa, o której wspominam, stała się właśnie takim instrumentem. Pamiętajmy, że istotą dobrze działających programów wsparcia jest ich wcześniejsze dokładne przemyślenie, a następnie, jeśli wystąpi taka potrzeba, natychmiastowe wdrażanie. Moim zdaniem, taki właśnie powinien być sposób myślenia, gdy mowa o reagowaniu na sytuacje szczególne. Tymczasem pozostaje oczekiwać na szybkie uruchomienie projektowanych instrumentów. Zależy nam na tym bardzo, gdyż na końcu całego łańcucha systemu wsparcia jesteśmy my, fundusze pożyczkowe, do których zwracają się przedsiębiorcy z pytaniami, kiedy owe wsparcie będzie dostępne.

-Czy środowisko funduszy pożyczkowych w jakiś sposób uczestniczy w projektowaniu działań wspierających na rzecz przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi?

[MK] Tak, dzieje się to za pośrednictwem Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Pożyczkowych. Sam osobiście miałem okazję uczestniczyć i zgłaszać propozycje rozwiązań w toku kilku spotkań konsultacyjnych, zorganizowanych w związku z tworzeniem wspomnianej już ustawy o wspieraniu przedsiębiorców dotkniętych skutkami klęski żywiołowej. Przykładowo, zwracałem uwagę na obowiązek ubezpieczenia majątku trwałego, nabywanego przez przedsiębiorcę z preferencyjnego finansowania, tak aby w przypadku ponownej utraty tego majątku, także spowodowanej klęską żywiołową, część strat była rekompensowana przez towarzystwa ubezpieczeniowe. W sumie jednak, trudno jest mi ocenić, na ile efektywny jest mechanizm tego typu konsultacji. Wykaże to ostateczna postać projektowanej ustawy.

-Jak Pan sędzi, kiedy zatem możemy spodziewać się konkretów, np. w sferze uruchomienia specjalnych linii pożyczkowych przez fundusze pożyczkowe, w oparciu o dostarczony im kapitał ze środków publicznych?

[MK] Myślę, że w tej chwili trudno jest to ocenić. Wiele zależy też będzie, w jaki sposób fundusze pożyczkowe pozyskiwać będą środki wsparcia na ich dalszą dystrybucję w postaci preferencyjnych pożyczek. Wiadomo bowiem, że dostęp do środków dla funduszy pożyczkowych będzie odbywał się w trybie konkursowym. Trzeba mieć nadzieję, że warunki tych konkursów będą przyjazne dla funduszy, tak aby szybko mogły one pozyskiwać środki i przekształcać je w pożyczki dla przedsiębiorców. Wydaje mi się, że na tym tle należy zwrócić szczególną uwagę na rozwiązania proceduralne i wymogi formalne, które będą musiały spełnić fundusze, aby wziąć udział w konkursie. Jest to sfera,

w której bardzo łatwo jest „wylać” przysłowiowe „dziecko z kąpielą”. Ostatecznie chodzi przecież o to, aby środki finansowe maksymalnie szybko trafiły do potrzebujących, do przedsiębiorców, a nie, aby proces konfiguracji wsparcia przeciągał się w nieskończoność. Należy cały czas pamiętać, że mówimy o programach, uruchamianych w związku ze specjalnymi okolicznościami.

-Bardzo dziękuję za rozmowę. Rzeczywiście, pozostaje mieć nadzieję, że już niebawem usłyszymy o rzeczywiście dostępnych programach pożyczkowych, wspierających przedsiębiorców, którzy doświadczyli skutków ostatnich powodzi.

Wywiad przeprowadzili: M. Gajewski i J. Szczucki, 22.07.2010 r.

PRZEDSIĘBIORCO, są już dostępne usługi optymalizacji kosztów prowadzenia działalności gospodarczej

22 lipca 2010 r. została podpisana ostatnia, piąta, umowa o udzielenie wsparcia z podmiotem wybranym w konkursie na przetestowanie i wdrożenie usługi pilotażowej – **doradztwo w zakresie optymalizacji kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla małych i średnich przedsiębiorstw**. Usługi te są finansowane ze środków EFS Zadania 6 „Testowanie realizacji nowych usług” projektu systemowego PARP „Wsparcie i rozwój instytucji świadczących usługi na rzecz przedsiębiorczości oraz ich sieci”, realizowanego w ramach Poddziałania 2.2.1 POKL „Poprawa jakości usług świadczonych przez instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności”. Dzięki temu firmy z sektora MSP mogą już bezpłatnie korzystać z usług optymalizacji kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, które składają się z dwóch etapów:

-Etap I – działania polegające na przeprowadzeniu audytu zarządzania finansami w przedsiębiorstwie wraz z opracowaniem Strategii Optymalizacji Kosztów Prowadzenia Działalności Gospodarczej;

-Etap II – działania zmierzające do wdrożenia rekomendacji optymalizacyjnych wynikających ze Strategii Optymalizacji Kosztów Prowadzenia Działalności Gospodarczej.

Z ww. usług mogą korzystać firmy, które kwalifikują się do sektora małych i średnich przedsiębiorstw w oparciu o definicję małego i średniego przedsiębiorstwa zawartą w Załączniku I do Rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz. Urz. UE z 2008 r, L Nr 214 z 09.08.2008), przy czym mikroprzedsiębiorcy mogą korzystać z usług optymalizacji kosztów pod warunkiem, iż ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 500.000 euro i od trzech lat księgowość przedsiębiorstwa prowadzona jest w formie ksiąg rachunkowych, chyba że przedsiębiorca działa krócej na rynku i od samego początku prowadzi księgowość w formie księgi rachunkowej.

W razie wątpliwości polecamy Kwalifikator MSP, który można znaleźć na stronach internetowych PARP pod adresem: www.parp.gov.pl/index/index/72. Jest to narzędzie, które ułatwi ustalenie, czy dany podmiot spełnia wymagane kryteria. Należy dodatkowo zauważyć, że klient zainteresowany skorzystaniem z ww. usług nie może podlegać wykluczeniu z możliwości uzyskania pomocy na podstawie §3 ust. 2 Rozporządzenia POKL. Po uwzględnieniu powyższych warunków, klientem usługi optymalizacji kosztów może być każdy przedsiębiorca z sektora MSP bez względu na branżę, w której działa oraz formę prawną, w jakiej prowadzi działalność gospodarczą.

W poniższej tabeli prezentujemy listę podmiotów świadczących **bezpłatnie** pilotażowe usługi optymalizacji kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla MSP.

Lista podmiotów świadczących usługi optymalizacji kosztów				
Lp	Nazwa Wnioskodawcy	Adres	Telefon	e-mail
1	Sekwencja Sp. z o.o.	ul. Reymonta 38, 05-820 Piastów	22 887 20 90	info@sekwencja.org
2.	Collect Consulting Sp. z o. o.	ul. Rolna 14, 40-555 Katowice	32 203 20 53	biuro@collect.pl
3.	Kancelaria Biegłych Rewidentów „Josef Welt” Sp. z o.o.	ul. Tatarczana 51, 91-156 Łódź	42 633 12 64	biuro@josefwelt.pl
4.	Misters Audytor Sp. z o.o.	ul. Stępińska 22/30, 00-739 Warszawa	22 851 61 00	biuro@mistersaudytor.pl
5.	4AUDYT Sp. z o. o.	Ul. Kościelna 18/4, 60-538 Poznań	61 841 71 80	biuro@4audyt.pl

Więcej informacji można uzyskać pod adresem: ksu@parp.gov.pl.

A CO SŁYCHAĆ W OŚRODKACH?

➤ Młodzi przedsiębiorcy W Fundacji Wałbrzych 2000

Fundacja Wałbrzych 2000 w sierpniu rozpocznie kolejną, już 8. edycję szkolenia **„Podstawy prawne funkcjonowania przedsiębiorstwa – kurs przygotowawczy do uruchomienia własnej działalności gospodarczej i agroturystyki”**. Szkolenia, finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy, przeznaczone są dla osób przygotowujących się do rozpoczęcia działalności gospodarczej i ubiegających się o dotację z Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu, w wysokości 18 tys. zł. Fundacja przeszkoli w tym roku 180 osób. W każdej edycji uczestniczy 20 osób, które uczą się, jak założyć

własną firmę, napisać biznesplan, wykorzystywać technologie informatyczne w działalności gospodarczej, rozliczać podatki i obsługiwać kasy fiskalne. Poznają również podstawowe techniki sprzedaży, jak przygotować plan marketingowy i promować swoją firmę, a także jakie techniki wykorzystywać w kontaktach z klientem. Fundacja doradza również, jak pozyskać dodatkowe fundusze na prowadzenie działalności gospodarczej. Do dyspozycji uczestników kursu jest Centrum Konsultacyjno-Informacyjne Fundacji, w którym z porad ekspertów można korzystać za pośrednictwem strony internetowej www.walbrzych2000.pl.efs. - Z rozmów z uczestnikami naszych szkoleń – mówi Agnieszka Chlipała, wiceprezes zarządu Fundacji – wynika, że przybędzie nam w powiecie wałbrzyskim zakładów fryzjerskich i kosmetycznych, sklepów z różnorodnym asortymentem, pracowni projektowych, firm remontowo-budowlanych i motoryzacyjnych, ale także agencji reklamowych, hafciarni czy zakładów kaletniczych. Trzymamy kciuki za powodzenie działalności gospodarczej naszych kursantów.

➤ Regionalny System Wspierania Innowacji w woj. warmińsko-mazurskim

W woj. warmińsko - mazurskim działa sieć **Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji**, powstała w wyniku współpracy **Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA w Olsztynie i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego**, jako rezultat wdrażania Regionalnej Strategii Innowacyjności – dokumentu, który określił podstawowe kierunki działań zwiększających konkurencyjność regionu. Podstawowym celem projektu RSWI jest zwiększenie i utrwalenie proinnowacyjnej świadomości

przedsiębiorców województwa warmińsko-mazurskiego oraz budowanie proinnowacyjnej kultury w świadomości jego mieszkańców i kluczowych instytucji regionu. Jednym z bardziej istotnych przedsięwzięć o charakterze promocyjnym organizowanym przez strukturę Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji jest konkurs „**Warmińsko-Mazurski Lider Innowacji**”. Zasadniczym celem konkursu jest promowanie innowacyjności i nowoczesnych technologii wśród przedsiębiorców i mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Organizatorzy chcą promować w ten sposób „dobre praktyki” w zakresie pozyskiwania nowych technologii, wprowadzania nowych produktów i usług, nowoczesnego zarządzania, współpracy pomiędzy światem nauki i sferą biznesu. Głównym przedmiotem konkursu jest „wyłonienie firm charakteryzujących się wysoką innowacyjnością i wyróżniających się pod tym względem”. Co roku zwycięzcy konkursu przyznawana jest nagroda w formie statuetki oraz tytuł „Warmińsko-Mazurskiego Lidera Innowacji”. Ponadto mogą być przyznane wyróżnienia. W tym roku, w wyniku rozstrzygnięcia konkursu, wyróżnienia w kategorii mały i średni przedsiębiorca otrzymali: firma z Ełku – za opracowanie technologii produkcji i wprowadzenie na rynek rodziny opraw AQUA LED, firma z Barczewa – za wieloletnią współpracę z ośrodkami naukowymi w ramach prowadzonej działalności innowacyjnej, przedsiębiorstwo z Działdowa – za wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji mieszanek asfaltowych z polimerami, grysem i żwirem granitowym z wykorzystaniem wytwórni SIM AMMANN CB 150. Wyróżnienie w kategorii mikroprzedsiębiorca otrzymali: firma z Elbląga – za wdrożenie innowacyjnych narzędzi informatycznych służących do tworzenia systemów i zarządzania projektami oraz wprowadzenie na rynek programu komputerowego klasy Business Intelligence „Pulpit Menadżerski”. Nagrodę główną „Warmińsko-Mazurskiego Lidera Innowacji 2009” w kategorii mikroprzedsiębiorca otrzymało przedsiębiorstwo z Węgorzewa za opracowanie technologii produkcji i wprowadzenie na rynek preparatów z efektywnymi mikroorganizmami Probiotyki em 15 oraz Kanał Plus. **Nagrodę główną „Warmińsko-Mazurskiego Lidera Innowacji 2009” w kategorii mały i średni przedsiębiorca otrzymał zakład Olsztyna** za opracowanie innowacyjnych technologii ultradźwiękowych w zakresie zdejmowania farb – lakierów w estrach olejów roślinnych biotechnologicznych, reaktora ultradźwięków w procesach chemicznych i separacji zanieczyszczeń w instalacjach obróbki powierzchni metalowych.

➤ **Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Bielsku Białej realizuje projekt pt. „Wiedza i kapitał dla rozwoju MSP” współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Poddziałania 3.3.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.**

Działania w ramach Projektu są skierowane do właścicieli przedsiębiorstw oraz osób zarządzających firmami z sektora MSP z terenu całej Polski, a jego celem jest podniesienie poziomu wiedzy przedsiębiorców z zakresu możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na rozwój przedsiębiorstwa, w tym od inwestorów prywatnych. W ramach projektu są organizowane ogólnokrajowe, bezpłatne szkolenia oraz konferencje, w trakcie których przedsiębiorcy zapoznają się z procesem pozyskiwania kapitału zewnętrznego na realizację innowacyjnych przedsięwzięć. W najbliższym terminie zapraszamy na następujące spotkania z tej kategorii:

- szkolenie "**Prezentacja inwestorska czyli warsztat z inwestorem**", 20 października 2010 r., Hotel Fokus Łódź, ul. Łąkowa 23/25,
- szkolenie "**Inwestycje kapitałowe – źródłem dofinansowania rozwoju firmy**", 24 listopada 2010 r., Lubelski Park Naukowo-Technologiczny w Lublinie, ul. Dobrzyńskiego 3,
- konferencja "**Pozyskanie inwestorów prywatnych – najlepsze praktyki**", 8 grudnia 2010 r., Beskidzki Inkubator Technologiczny w Bielsku-Białej, ul. I Dywizji Pancerniej 45.

➤ **Popularyzacja wiedzy o ochronie własności przemysłowej wśród przedsiębiorców w Łodzi**

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Łodzi zorganizowała seminarium w projekcie *FORUM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – popularyzacja wiedzy o ochronie własności intelektualnej wśród przedsiębiorców*. Celem projektu jest wskazanie przedsiębiorcom korzyści wynikających z posiadania praw do wynalazku, patentu oraz znaczenia ochrony praw do swoich pomysłów w kontekście wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw.

W seminarium które odbyło się 30 czerwca w Łodzi w zabytkowych wnętrzach Pałacu Alfreda Biedermanna wzięło udział 110 uczestników. Podczas seminariów przedsiębiorcy wysłuchali wystąpień ekspertów z Urzędu Patentowego RP. Tematy prezentacji obejmowały praktyczne aspekty postępowania zgłoszeniowego przed Urzędem Patentowym RP oraz międzynarodowej ochrony wynalazków. Prelegenci wskazywali przedsiębiorcom potrzebę takiej ochrony, przedstawili procedury i zachęcali do wprowadzenia tego typu działań w przedsiębiorstwach

jako normalnej praktyki biznesowej. Trzecim prelegentem był konsultant Lokalnego Punktu Konsultacyjnego przy Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości, który zaprezentował możliwości zdobycia dotacji na ochronę własności przemysłowej z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, terminy przyjmowania wniosków przez PARP oraz przedstawił możliwości uzyskania przez przedsiębiorców bezpłatnych usług informacyjnych w Punktach Konsultacyjnych Krajowego Systemu Usług dla MSP.

Po zakończeniu cyklu seminariów Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości planuje wydanie publikacji dotyczącej korzyści wynikających z ochrony własności intelektualnej, która będzie podsumowaniem zagadnień poruszanych podczas cyklu seminariów oraz organizację pod koniec 2010 r. konferencji końcowej podsumowującej projekt.

Jeżeli chcieliby Państwo uzyskać więcej informacji o funkcjonowaniu i możliwościach współpracy z Krajowym Systemem Usług, zapraszamy do kontaktu:

ksu@parp.gov.pl

Jeżeli mieliby Państwo jakieś uwagi lub sugestie dotyczące treści niniejszego Biuletynu, w tym propozycje artykułów do kolejnych numerów, prosimy o kontakt z Agatą Wieruszewską:

agata_wieruszewska@parp.gov.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

